

כמים תימים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 325

ט"ו חשון
תשפ"ה

פרשת וירא

דרך חיים

העמונית. אמר רבי יצחק: "מצאתי דוד עבדי" (תהלים פט), היכן מצאתיו? בסדום" (בראשית רבה מא ד). וכך נרמז בפסוק זה "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו", שסופי התבות 'עבדי בשמן קדשי' עולה יין, שכל יציאת נשמת דוד מלוט היה מכח השקאת היין לאביהם שהביא להולדת רות המואביה. והאות יו"ד המופיעה בסוף תיבת "מצאתי" מרמז על הוספת האות יו"ד ב"לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'", שמשם למדנו שדוד מותר לבוא בקהל, שהוא הכח שהביא למציאת "דוד עבדי".

שעת מציאתו של דוד השחר הייתה "כמו השחר עלה". הדבר מקביל ללשון האמורה בגמרא (ברכות ג): "כיוון שעלה עמוד השחר, נכנסו חכמי ישראל אצלו. אמרו לו: אדונינו המלך, עמך ישראל צריכין פרנסה". הוה אומר שהתגלות דבר מלכות דוד אל עם ישראל הייתה מדי יום בעלות השחר כמו בשעת מציאתו של דוד בהצלת לוט ובנותיו. וזהו סוד הצלת לוט ובנותיו בשעת עלות השחר, שמכוחה יאיר אור מלכות ישראל על פני רקיע המציאות כולה.

שבת שלום!

אומר המדרש (בראשית רבה כט ג): "אמר רבי סימון: שלש מציאות מצא הקדוש ברוך הוא - אברהם, דכתיב: "ומצאת את לבבו נאמן לפניך" (נחמיה ט ח). דוד, דכתיב: "מצאתי דוד עבדי" (תהלים פט א). ישראל, דכתיב: "כענבים במדבר מצאתי ישראל" (הושע ט ו)".

בדרך כלל לשון מציאה נופל על דבר האבוד מבעליו, וכך גם כאן ג' המציאות היו אבודות. נשמתו של אברהם הייתה אבודה בבית הגילולים של תרח, ובתוך הטומאה הגדולה מצאו הקב"ה. והדבר רמוז בדברי בעל הטורים על הפסוק "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" (דברים ו ה) - "ואהבת" - אותיות האבות. "בכל לבבך" - כאברהם שנאמר בו ומצאת את לבבו. "ובכל נפשך" - כיצחק שמסר נפשו להקב"ה. "ובכל מאדך" - כיעקב דכתיב ביה וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך".

כלל ישראל אף הם היו אבודים בתוך מ"ט שערי טומאה של מצרים עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם. כפי שאומר הפסוק "לקחת לו גוי מקרב גוי" (דברים ד לד), כעובר הנלקח מתוך קרביה של הבהמה.

ביחס לנשמתו של דוד המלך לימדונו חז"ל על הפסוק המופיע בפרשתנו וכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים בלוט לאמר קום קח את אשתך ואת שתי בנותיך הנמצאת" (בראשית יט טו) - "רבי יוסי ברבי יצחק אמר: שתי מציאות: רות המואביה ונעמה

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

כששמע בנו של ר' אריה, ר' רפאל בנימין לוי, על אחד מקרובי משפחתו שנתמנה לכהן כרב עיר במקום מרוחק, שקשיים רבים פוקדים אותו בתפקידו, וכי עקב כך מדוכדך הוא ונפול ברוחו, לא חס על זמנו ונסע מיד כברת דרך ארוכה לבקרו. ישב עמו, חיזקו ועודדו, שכל ההתחלות קשות, וסופו להצליח ולשגשג. הדברים היו כטל של תחיה ואכן פעלו את פעולתם, ואותו רב התחזק ברוחו והחל פרוח ולשגשג, כשהוא יושב על כס הרבנות במשך עשרות שנים.

כך גם כשנדע לו על אחד ממכריו שמתגורר בדחקות נוראה, לא נח ולא שקט. למרות שבני משפחתו הקרובים של מכרו לא סייעו בעדו, באין בידם פרוטה לפרוטה, ר' רפאל עצמו שאף הוא חי בדחקות גדולה לא יכול היה לעמוד מנגד, ופעל בכל כוחו לחלצו מן המיצר ולהביאו לידי רווחה.

(דרך אבות עמ' ק')

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

נעסוק בתקופה הקרובה בלימוד מלאכות השבת. התורה אסרה עלינו לעשות מלאכה בשבת - "לא תעשה כל מלאכה". מקובלנו כי ישנן ל"ט אבות מלאכה האסורות בשבת. אמנם רוב ככל המלאכות לא נשנו במפורש בתורה, אלא נלמדו מסמיכות המקראות שבין בניית המשכן לזהירות בעשיית מלאכה בשבת, ללמדנו שמלאכות שנעשו במשכן הן הינן המלאכות האסורות בשבת. את פירוטן מונה המשנה (שבת ז ב): (א) הזרע. (ב) והחורש. (ג) והקוצר. (ד) והמעמר. (ה) הדש. (ו) והזרה. (ז) הבורר. (ח) הטוחן. (ט) והמקד. (י) והלש. (יא) והאופה. (יב) הגוזז את הצמר. (יג) המלבנו. (יד) והמנפצו. (טו) והצובעו. (טז) והטווה. (יז) והמסך. (יח) והעושה שני בתי נירין. (יט) והאורג שני חוטין. (כ) והפוצע שני חוטין. (כא) הקושר. (כב) והמתיר. (כג) והתופר שתי תפירות. (כד) הקורע על מנת לתפור שתי תפירות. (כה) הצד צבי. (כו) השוחטו. (כז) והמפשיטו. (כח) המולחו. (כט) והמעבד את עורו. (ל) והמוחקו. (לא) והמתכו. (לב) הכותב שתי אותיות. (לג) והמוחק על מנת לכתב שתי אותיות. (לד) הבונה. (לה) והסותר. (לו) המכבה. (לז) והמבעיר. (לח) המכה בפטיש. (לט) המוציא מרשות לרשות.

בזמן שבית המקדש היה קיים היה עונשו של העושה מלאכה במזיד מול עדים ובהתראה בסקילה. העושה בשוגג היה חייב בקרבן חטאת על כל עשיית מלאכה.

לכל אחת מן האבות ישנם 'תולדות'. אף התולדה אסורה מן התורה, וההבחנה שבין 'אבות' לתולדות' נוגעת לכך שהעושה אב ותולדה מביא קרבן חטאת אחד על שניהם. כן במקרה שהעדים התרו באדם העומד לעבור על האב עליהם להתרות בו בשם האב ממנו יוצאת התולדה ולא בשם אב אחר, שבזה אין נחשב להתראה.

החל משבוע הבא נתחיל לעסוק בלי נדר ב"א האבות הראשונים, שנקראים בדברי חכמים 'סידורא דפת' - סדר הכנת הפת, אשר נוגעות ליצירת מזונו של אדם משלב חרישת הקרקע ועד הבישול או האפייה.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

מה שיעור מחיצת עזרת נשים?

שאלה |

יותר מגובה אדם, ויש לעשותה עם חורים קטנים שאי אפשר לזהות צורת אדם, זו החלטה שחתמו עליה גדולי הדור, הד"ח מצאנז והמהרי"א מזידיטשוב זי"ע. והמהר"ם שיק כותב שאפילו אם כל בית הכנסת יתפרק בגלל זה אסור לוותר בשום אופן. והמחנה חיים (ח"ג סי' י) מהגאון האדיר רבי עמרם בלויא זצ"ל כותב מיד לעזוב את העיר. ודברי האגרו"מ (ח"א סי' לט) נאמרו במקרים מאד מסויימים.

תשובה |

כשהעובדת הזרה מדליקה לעצמה מזגן בשבת בלי שנאמר לה כלום ניתן ליהנות מזה?

שאלה |

באופן הזה ממש מותר, אבל באופן שאמרנו לה 'תדליקי לעצמך מזגן ותהני' הדבר אסור. הרי ה"ט"ז (סי' רמד) אסור בשם רבינו שמחה לשפחה הגויה לעשות מלאכת עצמה בבית יהודי מפני הרואים. ומבאר הח"א (כלל סג) שכשניכר ממש שהיא עושה לצורך עצמה הדבר מותר, לדוגמא מה שהוא מציין בדבריו כשהיא מתקנת את הבגד האישי שלה. השו"ע הרב נותן דוגמא של הדלקת מדורה לעצמה שגם כן מותר. אולם הדעת (שם) חלק על עצם דברי ה"ט"ז, אבל כל המחלוקת היא בכלי עצמו בלי שהיהודי יאמר לו דבר. אבל כשהיהודי אומר לו פסק המ"ב (סי' שז ס"ק עג) שהדבר אסור. לכן אם היא מפעילה מזגן וניכר שזה לצורך עצמה בלי שאמרנו לה דבר הכח מותר.

תשובה |

הרב אמר על מאכל בן דרוסאי שהוא חצי או שליש בישול, מה נפסק להלכה?

שאלה |

לדעת הרמב"ם (שבת פ"ט) השיעור הוא חצי בישול, וכפי שפסק מרן השו"ע (או"ח רנד ב). אולם לדעת רש"י (שבת כ.) השיעור הוא שליש בישול. המ"ב (רנג ס"ק כח) כתב שבדיעבד יתכן שאפשר להקל. כמובן שמהשלב שיד סולדת בו ועד מאכל בן דרוסאי עוברים על איסור בישול (ראש יוסף, חזון איש סי' ז).

תשובה |

כשאשה אשכנזיה מדליקה נרות האם כל הילדים והבעל אסורים מיד במלאכה כמותה?

שאלה |

המשך תשובה בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

תשובה |

בשו"ע לא מצינו התייחסות לדבר לעניין תפילה. אולם הפמ"ג (רסג מ"ז סק"א) כתב במפורש שבני הבית לא נגררים אחרי האשה. וכך הכריע ר"ח נאה (קצוה"ש סי' עו הערה ה). כשהדלקת נרות ודאי לא גוררת את בני הבית, כפי שפסק הרמ"א להדיא שאף אם האשה הדליקה נרות אפשר שאחרים יעשו עבודה מלאכות.

שאלה |

מדוע לא מנחמים אבלים כיום בשבת, הרי מרן (סי' רפז) כתב שאפשר לנחם?

תשובה |

כבודו צודק, אבל כפי שכותב ערוה"ש (שם ס"ג) שכיום הדבר לא נהוג. וגם אם מנחמים מנחמים בנוסח שונה, כפי שכותב מרן המ"ב (שם סק"ג): "שבת היא מלנחם ונחמה קרובה לבוא". אבל ראיתי באחרונים שאם הדבר יגרום נחת-רוח לאבל מותר לנחמו כרגיל. העיקר שהניחום לא יגרום לבכי.

שאלה |

האם מותר בערב שבת להכניס קובה עטוף בנייר כסף אטום היטב לתוך סיר החמין?

תשובה |

זו מחלוקת גדולה מאד. החזו"א (סי' לז ס"ק לב) מתיר לחלוטין, כי לדעתו אין מושג של הטמנת כלי בתוך תבשיל. אבל הט"ז (סי' רנח) הכריע לאיסור. ובנידון השאלה של השואל הנייר כסף שעוטף מכל צד את התבשיל נחשב ממש ככלי, והשקעתו בתוך תבשיל חם לכאורה נחשב כהטמנה בדבר המוסיף הבל, שאסור גם מערב שבת, וזו הכרעת מרן הרב וואזנר (שבה"ל ח"ג סי' מז). אולם מרן הגרש"ז (תיקו"מ שש"כ פמ"ב. ובמכתב במאור השבת ח"ה מכתב כד) והאול"צ (ח"ב פ"ז) ועוד התיירו לחלוטין, כי המטרה של העיטוף איננה הטמנה אלא כדי שהמאכלים לא יתערבבו. וכך אנו מכריעים להקל, רק שעדיף לעשות חורים בנייר כסף כך שייחשב כמעורב או עכ"פ לא להשקיע את כל הנייר כסף בתוך התבשיל וכך לא ייחשב למוטמן.